

Městská knihovna v Praze

Viktor
Dyk

Buřiči

PRAHA 2013

Půjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

Fpřístupňujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

Pořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivita pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Znění tohoto textu vychází z díla Buřiči tak, jak bylo vydáno Mladou frontou v roce 1959 (DYK, Viktor. *Buřiči*. Praha: Mladá fronta, 1959. 125 s. Květy poezie, sv. 9).

Text díla (Viktor Dyk: Buřiči), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Citační záznam této e-knihy:

DYK, Viktor. *Buřiči* [online]. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2013 [aktuální datum citace e-knihy – př. cit. rrrr-mm-dd]. Dostupné z: <http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/90/91/05/burici.pdf>.

Vydání (obálka, grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 3. 6. 2013.

OBSAH

Navarovská elegie	6
Tři.....	8
1.....	8
2.....	22
3.....	29
Slepý	42
1.....	42
2.....	42
3.....	43
4.....	43
5.....	44
6.....	46
7.....	46
8.....	47
9.....	48
10.....	49
11.....	50
12.....	52
13.....	53
14.....	53
15.....	54

JOSEFU HOLÉMU
v příbuzné snaze a přátelství
VIKTOR DYK

V Praze 1902

Navarovská elegie

Klidný a rozumný, se skály kraje
poslouchám, vítr jak písničky hraje
o lidských radostech, o lidském žalu,
dalekém jakéms ideálu,
žhne slunce, nic mne nebolí,
a hledím klidně v údolí.

Nápady mívám zvláštní, však lidské,
nápady čistě idylické,
jak lesy voní, jak perlí se rosa,
dívenka růžová kráčí tu bosa,
v obzoru hasnou červánky...
Vše plno míru, selanky.

Zítra vše začne jako včera,
klidný a rozumný... et cetera...
Idyla vzkvétá, idyla roste,
idyla pro dobré dušinky prosté;
idylu tuto vylíčí
selankovití buřiči –

Po bouři, která vše plnila děsem,
po prudké bouři kráčel jsem lesem.
Jak jsem šel večerem, vydrážděn, chor,
v mlhy se zahalil majestát hor,
šedivá mlha vše clonila zraku.
Z daleka slyšel jsem hučení vlaku.

Myslil jsem na bouři, která tu byla,
na bouři, která vše očistila,
na vzduch tak svěží, na svobodu chvíle,
na blesky zrádné, zarputilé.
Lesy se kouřily po prudkém dešti,
já cítil, hlava jak podivně třesí

z bouře, již časem přečkáte!
Podivné blesky klikaté
a rachot reptavý zrádného hromu
hledaly vrcholky nejvyšších stromů –

Stoupal jsem necestou, po příkré pouti
chtěl vnitřní bolest jsem odvrhnou ti,
vrhnout do řeky s příkré té stráně,
vrhnou ti hluboko ve jménu Páně
msty, vzpoury, záští doutnající.
Hučet jsem slyšel Kamenici.

Kdož jdeš tu, poutnice, ve Spartě řekni,
že padli bez slova snové mí pěkní,
o zemi slynoucí mlékem a strdí,
o velkém géniu, na nějž jsme hrdí,
o světu, pro mne jenž kdysi byl stvořen,
o stromu, jehož já býval bych kořen;
padli, jak zákony kázaly, s klidem.
Jediné zbývá už: tož soucit s lidem.

Bouře, jež děsila, ničila, bila,
bouře ta očistila.

S velikým soucitem, bez děsu, úžasu,
pozírám do temna, pozírám do jasu,
pozírám na děje, pozírám na pletky,
pozírám v příčiny, tak jako výsledky,
pozírám na štěstí, předčasně zemřelá,
na ctnosti ďáblovy, na hříchy anděla,
zem pryč je slynoucí mlékem a strdí,
veliký génius, na nějž jsme hrdí,
msty, vzpoury, záště doutnající
v hučící metám Kamenici.

Tři

Mračna se válí tam a sem.
Tři lidé sedí nad srázem.
Jak karty třímají rukou,
Spasitel hledí s tajenou mukou
se svého kříže na jejich zjev.
Zdá se, že z ran víc teče mu krev.
Tři lidé: zdá se mu, jako by každý
schopen byl nejhorší vraždy.

Zlomený kříž, kout zapadlý je.
Nad hlavou jedle, dole sráz.

To je ta scénérie.

Prízvukem zlobným zněl prvního hlas.

1.

- - - Čas je tak zoufale zdlouhavý.
Dnes ani karty mne nebaví.
Štěstí i neštěstí stejně mne nudí.
Ohníček! Ohníček! Tady to studí!
Ohníček zahřeje, ohníček těší.
Pro žáry ohníčku krásně se hřeší!
Na krásný ohníček vzpomínka zmátla,
- snad že je výroční den -
na krásný ohníček myslím si jen.
A člověk chvíli má, kdy žvatlá!
Vyžvatlá lásky, vyžvatlá msty.

Rodokmen můj je nejistý.
Pochybnou existenci svou
děkuji ochotě tuláků dvou,
již v kteréš noční chvíli

mou matku znásilnili.
Alkohol svedl prý je k žertům.
Zmizeli potom ke všem čertům.
Je časem obtížno najít otce.

Matka prý umřela v druhém mém roce,
nevím jak, nevím kde, těžko říci dnes.
Úřady vzpomněly na rodnou ves.
Uznali za dobré ctihodní páni,
by péči měla ta o vychování.
Váhala trochu prý – nepříliš mnoho,
pak se však ujala úkolu toho.

Uprostřed lopoty, výprasků, dřiny,
poznal jsem krásy domoviny.
A přespříliš když hlad mne hnět,
„Kde domov můj“ jsem začal pět.
O jídlo pěstoun neměl totiž muku.
„Kup za pět prstů,“ říkal, „co chceš, kluku!“
Ze zisku toho jakýs díl
za vychování zasloužil.
Drobné ty neplechy dělaly špás,
horko mne sežehlo, tužil mne mráz,
výprasky sloužily zdraví.
Bůh život požehnal pravý.

K mé věčné spáse zřetel též brán:
občas mne poučil velebný pán,
za hříšný život vypsán že jest
časný i věčný trest.
Pochybnost měl stran mojí ceny
pan představený,
o bídnych časech mluvil těch,
obecních břemenech, vypočet, vsi co tropím škody,
a šel pak do hospody.

Viděli všichni v celé vesnici
ve mně jen koukol mezi pšenicí,
už pohled na mne bouřil hněv.
– Nač máme žít tu zkaženou krev? –

Zato jsem zájmal však cele
našeho pana učitele.
Při školních návštěvách, řídkých dosti,
mručival cosi o dědičnosti,
hovořil se mnou, otázky klad,
rozměry lebky měřival rád,
zkoumal, kam touhou byl bych hnán,
ptal se mne, jsem-li tetován;
na štěstí zábava hluboká
jednou se udála do roka.

Občas den lopotný, trpký a dlouhý
krátily vášnivé, vrtkavé touhy:
uprchnout pryč a jít a jít.
Mne v modré dálky pudil cit,
vést chtěl jsem život volný, nový,
jak sluší tulákovi.

Žádostiv pohybu, žádostiv změny,
pud hnal mne neukojený.

Tu lásku vždycky k věci nové
mi zanechali tatínkové.

Rodinným zálibám činil jsem zadost,
v tuláckém životě prchla má mladost,
má láska k bližním mým stoupla z těch dob,
kůrku mi hodil ten, jiný mne kop,
těžko je říci,
co časem páliło víc.

Ostatně nevyšel jsem z cviku,
postrach všech drůbežníků,
můj byl to časný cíl
užívat vhodně hospodářských sil,
pln snahy byl jsem očitě
uvádět v pohyb jmění movité.
To však se různě vyplácí.
Kdys chyt mne sedlák při práci,
ač známost nehledal j sem skromně.
Obuškem začal bušit do mě.
Mne tento projev díky jeho
do vzteku uved šíleného.

Odjaktěživa přítel čestných mravů
rozbil jsem mu hlavu;
na štěstí pouze na chvíli.
Doktoři mu ji zašili.

Že žil jsem v spořádané zemi,
nazítří seděl jsem za mřížemi,
kde přemítal jsem o hříchu i ctnosti
v smíšené společnosti.
Vedli jsme o lecčems zábavné řeči.
Byli to chlapíci s praxí už větší,
můj obzor malý
otvírali.

Prvý z nich, chlap už letitý,
měšťákům četl levity,
kriminály se vlek
po celý věk,
pro nedohody s Veličenstvy,
pak pro rušení náboženství,
pro jiných zločinů víc,
jež neumím ani říci.

Když nuda mořila, chraplavým hlasem
podivné písničky zpíával časem,
s ochablým přízvukem stařeckých let:

– – Necht' zhyne starý, podlý svět! –

Mě bouřila ta prudká slova,
zhroucená postava stařečkova,
zjev jeho podivný z jiného kraje.

– – Nese on pomsty hrom a lidu hněv.

Náš prápor do krvava plaje,
je na něm pracovníků krev! –
Refrén ho vysílil – tiše si leh,
došelť mu dech.

Sotva si oddychl, vykládal znova
jizlivá jakási slova.

– – Jsou krys dvě sorty,
ty jedny mají hlad, ty druhé jedí dorty.

Ty syté vlast svou milují,
hladové v dálku vandrují.

Ty radikální krysy
nábožné nečtou spisy...

Takových řečí vedl mnoho.

Kousky jsem pouze zachytil z toho.

V mé nečinnosti útěchy
mi podávaly výsledky.

Akta se plnila suchá,
událost byla jednoduchá.

S důkazy lehká práce,
den soudu určen krátce.

Den před soudem
stařeček v cele byl v živlu svém.

Ze všeho
nic netušil mi dobrého.

– – Pán drží s pánem, pán pána chrání,
právo a zákon si vyloží páni.

Říkej si tisíckrát: Jíst chci, mám hlad.

Litera odsoudí zákona: „Krad!“

Říkej si tisíckrát: Za ránu ránu!

Jen pán má právo, ty cti právo pánů!

Páni nás odsoudí, páni nás vězní,

řeč naše nelibá pánům těm nezní,

státem hned otřese.

Paragraf snadno najde se.

Co ze své dřiny já dnes mám?

Bez chleba jsem tu, jsem tu sám.

Ženu mi vzaly souchotiny,

v dolech jsem ztratil tři své syny,

dvě dcery v špitále

skončily nekale.

Bůh drží s pány, bůh pány chrání,

bůh pánům ovečky do stájí vhání,

bůh plní kapsy, stodoly,

bůh pánům všechno dovolí!

Bůh upírá jen k mocným zraky.

Čas nezbývá mu pro chudáky!

Není tu hříchu a není tu ctnosti,

není tu spravedlnosti,

silnější má jen moc!

Na konec přijde noc!

Umřeme, záhynem, konec je všemu!

Soud věčný? Hahaha! Směji se jemu!

Vše nastrojeno prokletě.

Jen pomsta zbývá na světě!

Právo je špatná zbraň,

lze-li se bránit, se braň!

S úsměvem pochybným na svojí tváři
dí druhý soudruh: Zle se to daří,
když ruce naše okovy spjaty.
– – Však přijde jednoju den odplaty! –
stařeček do řeči mu vpad.
– Snad –
pokrčil druh náš rameny.
– Kdo věří, blažený!
Já na tu víru nedám ani grej!
Každý se o sebe postarej!
Co je na tom, co bude dále?
Lecčemus učí nás v kriminále.
Zde je zpola
vysoká naše škola.
Ve světě dosavad může se žít,
hejlové dosud na lep se chytí,
lidé se koří zázraku,
dosud je dosti hlupáků.
Kdo nechce na světě bídná být nicka,
tomu je beranem hloupost lidská.
Něco se vždycky trhne.
A třeba vůz se zvrhne,
hlava se nad tím neztrácí.
Nás živí světa hlupáci.
Jestli tě zavřou, zase tě pustí,
v úklidu talent tvůj může růsti.
Ostatek: Krádež! Maličkosti!
Pár měsíců a potom dosti.
Tělo líné
si aspoň odpočine,
osnuje v šeru
budoucí kariéru.
Měj hlavu bystrou a nebuď bloudem! –

Druhý den stál jsem před krajským soudem.
Na soudce upřel jsem zrak,
figury upjaté tak,
nic nepohne se na tváři,
nešlehne blesk, úsměv nezáří.

Žaloba dlouho dost se četla.
Nuda mne zatím hnětla.
Verš stařečkův se v mysl vplet:
- - Necht' zhyne starý, podlý svět! -
President ptal se lhostejně, líně:
- - Znáte se k vině? -

Oči kams do prázdna upřené,
lhostejně řek jsem svoje „Ne!“
Pojednou
myšlenku měl jsem nezbednou.
- - Přiznám se, slavný soude, slepice
že milují mne velice.
Jakmile z dálky mne tušily,
pod kabát můj se ukryly.
Přiznávám se, slavný soude, nepokrytě,
nevím, jak přišel jsem k té popularitě,
snad
určil ji boží řád.
Slavný soude, nechci drzým býti,
ale zkoušku račte učiniti.
Bez groše v kapse, s hladem-li jdete,
drůbeže lásku dobudete,
slepici, krůt a hus.
Věc stojí za pokus.

Bez groše v kapse, zkusit-li chcete,
tak jako magnet přitáhnete
nejenom železo, i lepší věci.

Jsou na to svědci.
Snad také slepice vzruší,
kohouta ve mně že tuší.
Na důvodech málo záleží.
To by bylo o té krádeži.

Ve směru druhém jasná záležitost.
Já vinen nejsem. Nelze cítit lítost.
Já prvý nebyl jsem, kdo tenkrát ranil.
Já prvý nenapad, já se jen bránil,
s měkkostí největší.
Pan svědek Vávra dosvědčí.
Na pozemské té krátké pouti
chci nepřátelům prominouti:
odpouštím zbytek ran.
Káže tak Kristus Pán.

Leč, slavný soude, mám tu přání
stran slepicí těch předvolání.
každou hodinu
dosvědčí moji nevinu,
skutkovou povahu objasní
vývodní svědkové překrásní.
Slavný soud
o návrhu tom račiž rozhodnout.
Nižádná na mně vina.
Ve jméně Otce i Syna!

Bohužel krásné této řeči
část jsem nepronesl větší.
Předseda soudu, jak pergamen žlutý,
předseda soudu, nepohnutý,
zlovolné choutky mé cítě
slovo vzal mi hbitě.

Spolu
trest disciplinární diktoval do protokolu.

Líný,
Vávru jsem vyslechl, čeledíny,
zlé vysvědčení od obce,
řeč veřejného žalobce.
Pak slavný senát pro spásu světa
vinným mne uznal, tři udělil leta.
Nejprudší můj však dráždil vztek
Vávrův pošklebek.
Bezmocně sevřel jsem pěstě.
Mnoho, žel, stálo v cestě.
Ještě když z síně té v celu jsem přišel,
jako bych tichý smích Vávrův byl slyšel.
V kterýsi krásný den
do trestnice byl jsem odveden.
Nesvědčila mi ta půda.
Soužila mne strašná nuda.
Civět tady po leta,
toť historie prokletá,
jež pranic neláká
neklidného tuláka.
Nevidět slunce, nevidět mrak,
na čtyři stěny jen upírat zrak,
mít jenom procházku povinnou,
měřenou malou krátkou hodinou,
vše vidět včera jako dnes,
neslyšet obilí, neslyšet les – –
postava sedláka v onom čase
s tím drzým posměchem jevila se,
a bouřil vzteku záchvaty
smích ten prokletý.
Bych dlouhou chvíli odrazil,

pomsty jsem různé si obrazil,
oh, jen až budu na svobodě!
Myslíl jsem na to stoje chodě.

Žádostiv pohybu, žádostiv změny,
pud utlačen byl neukojený,
já byl v té době
jak mrtvý v hrobě,
jen vzteku žily záchvaty,
jež budil smích ten prokletý.
Člověk se baví podle své síly,
by ušel dlouhé chvíli!
Písnička starcova bouřila krev:
– – Nese on pomsty hrom a lidu hněv!

Jak čas mi ušel, nevím sám,
nejasně na to vzpomínám.
Bouřil jsem časem, proklínal, chřad,
zoufáním, nadějí jat,
dny celé ležel pak tupý,
kosíků pletl kupy,
dny, týdny, měsíce, rok, druhý, třetí
své živě předsevzetí.

Tak přišel den,
kdy byl jsem svoboděn.
Za dálným obzorem, za rudým květem
šel jsem světem.

Na cestě do Račic nebyl jsem líný,
bouřil jsem bledé a vyhublé stíny,
o krásách mluvil jsem jiné říše,
o mocných pýše:

– – Pán drží s pánem, pán pána chrání,
zdraví a sílu sají vám páni,
hynete v kouři, hynete v psotě,

hynete bez tuchy o životě.
Hynete bídáky, ubozí bratři.
Vstaňte a vezměte, co lidu patří.
Vstaňte vy všichni, ruku v ruce,
ve jménu revoluce!

Marně jsem kázal zavřeným uším,
marně jsem kázal uvadlým duším.
Na kteréš hroudě jsou vždy doma,
a k vzpouře sílu necítí.
Tak málo přec jen málokdo má,
by nemoh nic už ztratiti.
Ten cit už výrost zvykem denním,
majetných poslední to val:
zří na žebráka s povržením,
kdo ještě halíř zachoval.

Temně
mluvili ke mně:
Nemožný převrat nenadálý,
je nutná práce pomalá.
Svět není ještě pro nás zralý.
Nač síla by se plýtvala?
Vše postupná je doby práce,
a vývoj všechno podá ti.
Čas přijde jednou vyrovnat se –
Což mohu vůbec čekati? –
Já smál se: Brachu, učení tvé skromné
není pro mne.
Čekejte, čekejte pro svoje děti,
vývoj vám dá něco po století,
úmornou, postupnou dlouhých let prací
získáte právo hlasovací.

Co z něho čekáte?! Úlevu snad?!
Zkrácení práce? A žádný hlad?

Blaženi, kdož něco čekají!
Člověk se toho však nenají!
Země je volná, země je naše!
Nač chodit jak kočka kol horké kaše?
Žít nebo umřít. Živá
jediná touha zbývá:
zpražit tu zpupnou čeládku.
To čiňte na mou památku! –

Za dálným obzorem, za rudým květem
šel jsem světem,
pěl temnou písničku
o krásném ohníčku.
Ohníček zahřeje, ohníček těší,
pro žáry ohníčku pěkně se hřeší.
Postava Vávrova v tom čase
s posměchem na tváři jevila se.
Za dálným obzorem, za rudým květem
šel jsem světem!

Večer už pozdní byl, do vsi jsem přišel,
muziku z daleka slyšel.
Muzika veselá a páry v kole,
občas i procházky zahradou dole.
Někde je vždycky kout,
kde možno odpočinout.
Dny věru těžké jsou, važte si svátku!

Pomalu plížím se k Vávrovu statku.
V těžký sen
je statek pohřížen.
ten pes na dvoře nějak si hoví.
Spí lidé? Tančí? Pijí? Kdo ví.

Muzika veselá z daleka hraje.
– – Náš prapor do krvava plaje –
Na střeše škrt jsem sirkou. V chvíli
plamínky malé vyskočily,
volně se kroutily, hád'ata malá,
plazily ven se okénky
ty krásné plaménky.
Hleděl jsem s rozkoší, jak střecha vzplála.
Oh, bylať rozkoš v tom.
– – Nese on pomsty hrom –
Vítr se zdvihl, jak spolčený se mnou,
plameny šlehaly nocí tou temnou,
za chvíli hořela ves.
Prchl jsem v les,
se skály vysoké hleděl jsem dolů
do plápolů.
Hled'te jen, oči: poplach a zmatek,
za statkem chytá statek,
jiskry v tmách ohnivě plají.
Dobytek bučí v stáji,
poplašný cinkot zvonu,
v tom bezvýsledném shonu
zoufalé dětí výkřiky.
Toť krásný konec muziky!
Kletby se dusí slzami.
Smiluj se bůh váš nad vámi!

Rozhodit jiskry, rozmetat žáry,
toužil jsem do dálky v celý svět starý.
Zapálit, zadusit všechno tím čmoudem,
vzkřiknou ti v ucho všem: Jste před svým soudem!
Za všechnu bídu, pohrdání,
vše moci sžehnout bez ustání,

zřít lidí děs,
tak jako dnes!

Hasili, hasili, marně však,
volali marně do oblak,
déšť nesnesl se, vítr jen
se vzmáhal, jak by podplacen;
plameny blýsknou, vyletí,
žádají nových obětí.

Podivnou mocí
jat jsem byl v temnotách světlé té noci.
Hlava má jak by opilá,
krev v žilách jak by pálila.
Umru-li, na tom nezáleží,
mne těší zřít, jak had rady běží
po statcích, chalupách,
úkladný vrah.

Uštkne a uštkne: v krátké chvíli
všichni se otrávilí.
Zpívám si s pomstěnou svou zlostí:
Není tu hříchu, spravedlnosti...
Dosud mám pocit onen v mysli
spletený, nesouvislý,
doposud vidím plameny,
dosud křik slyším zmatený,
pláč slyším štkáti v oblohu.
Ohníček hřeje, ohníček těší!
Pro teplo ohníčku pěkně se hřeší!

– Zde stojím. Jinak nemohu!

2.

Zlomeny kříž, kout zapadlý je.

Nad hlavou jedle, dole sráz.

To je ta scenérie.

Z té řeči druhého čišel mráz.

- - Z vyšších sfér přicházím, ač se to nezdá.

den mého zrození svítila hvězda.

Nepřišli tři však králové.

světě to bývá už takové!

Péče žen život mi upředla jemně,

génia maminka viděla ve mně,

myslila plaše

na Mesiáše.

Jsemť narozen

na Štědrý den.

Mesiáš nebyl jsem, což dlužno říci,

myslím, že v světě jsem nespasil nic,

vlastnosti poznala ve mně však skvělé

má teta, eine schöne Seele.

Tak k roli jsem přišel prokleté zázračného dítěte.

S talenty k všemu a k ničemu vlastně,

skládal jsem, maloval, zpíval, psal básně,

pln různotvarných vloh

už jako hoch.

Vždy předmět obdivu, nerad jsem čekal,

od věci k věci jsem ležérně těkal,

rozmaru soustavnost málokdy hová.

Tož talent raděj vždy odkryl jsem nový.

Život můj výsledkem sklonu byl toho.

Práce tu nebylo, nápadů mnoho,

mne jednotlivé jaly tóny,

nedbal jsem dále o zákony,

duch, který nad ně povzletí,

Kraftgenie zašlých století.

Odpusťte řeči mé ve vyšším slohu,
mluvím však pouze tak, jak vůbec mohu!
Výraz můj, přiznávám, často vás mate,
co je to génij, možná se ptáte?
Co je to génij? Význam slova
leckterý půvab v sobě chová.
Génij vše může činiti,
génij se musí vyžiti,
génij jde svými cestami,
závazek každý mu neznámý.
Génij jde bez ohledu vpřed
a pro génia je tu svět.
Génij je maják, který bdí,
a vidí to, co jiní nevidí!

Morálky nezná: zná jen fakt.
Akt jako akt!

Pro blaho světa
talenty vzbouzela matka i teta;
největší talent, jenž laur získal mé skrání,
byl talent milování,
jejž kdysi u chlapce služka čilá
v seně probudila.
Tož záhy byl jsem okouzlen
krásou žen.
Šílen, zpít
od ženy k ženě dál jsem lít,
nějaká touha dál vždy štvala,
nějaká touha vytrvalá.
Hojený a přec nevyhojen, ukájen a přec neukojen,
nové jsem hledal vždycky,
hotový génij erotický.

Génij ten zabral však, u sta d'asů,
přemnoho peněz, přemnoho času.
Studia nechal jsem: nebavilo,
banální bylo.

Je trapné ale skorem,
je-li génij expeditorem.
Úřádek malý, hubený,
lásky a krve plameny,
matka, jež lomí rukama,
hle, pěkná skica pro drama.

Rodinné jmění matčino
na lásky padlo, na víno.
Génij vše může činiti,
génij se musí vyžiti.
Kult zla mne upoutal, kult silných duchů,
nemoh jsem dýchat v měšťáckém vzduchu,
touhou jsem práh
zlo chutnat v různých podobách;
opilý byl jsem černou vědou,
hříchu abecedou,
pyšný, král,
nade vše květy zla jsem miloval.

S životem tím však byla to svízeľ,
mé dluhy rostly, můj úvěr zmizel
pomalu, lehounce.
Dne kteréhosi byl jsem u konce.
Měšťáků kapsy upjaté,
krčení ramen proklaté,
protekční gesto troupa,
toť situace hloupá.

Dotěrní věřitelé
mne štváli zatvrzele.

Proudu, jenž strhoval, jsem se svěřil.
Několik tisíc jsem zpronevěřil.
Týden byl krásný... nad propastí
hřešiti a ani se nezatrásti,
a v proudu orgie
mysliti: teď se vše odkryje...
požitky tím jsou zbarveny,
stupňovány a zvýšeny.

Týden byl krásný: o to není.
Nakonec přišlo probuzení.

Zatčení, plačtivé scény,
pláč matky zatracený,
jež docela
banálně z toho umřela.
Vkus estetický v tom mi přísně brání
líčiti postup vyšetřování
a vaudeville přelíčení.
To vše je každodenní.
Ni žalářová nepobaví fádesa,
když člověk konec konců věří v nebesa,
květ barvy bílé,
– z dlouhé chvíle.

Skončil se dlouhý tento čas,
volným jsem byl zas.
Po čertech volným! V plném žáru,
bez sousta, kapky, bez krejcaru,
bez ženy
život je bezcenný.
Ve vězení mém vyrostla
touha zla;
když cela tělo poutala,
má fantasmie těkala

do dalekých, záhadných sfér,
v jeden směr.

Místečko jakési, placené skromně,
příbuzný jakýsi získal pro mě.
Venkovské hnízdo, vzdálené města,
kam ani nevede ze světa cesta,
sídlem mým novým bylo.

Mně se to protivilo:
šum ulic, kočáry, toalet lesk,
dav, ženy, v očích jichž koketní blesk,
to byla atmosféra má.

Zde finesa hříchů neznámá,
všechno je venkovské, hrubé, sprosté,
bez kultury to všechno roste.

Dlouho jsem nesnesl těchto pout.

Čas přišel kdys je odvrhnout.

Na úřední jsem zase sáhl jmění
a zmizel bez prodlení,
rozvířiv hladinu místní.

V náladě šel jsem moralistní.

Zrak těkal mrzutě po šedém prachu.

Tož tedy dožil jsem všude se krachu.

Podniky mé měly slaboučké nohy,
k ničemu nebyly všechny mé vlohy,
vlohy mé četné a vlohy mé skvělé,
jež kdysi nadchly tak mou schöne Seele.

Můj génij, září vši nad nadání,

můj génij milování,

mou situaci zhoršil kritickou.

Nákazu chyt jsem syfilitickou.

Fiasko života, veliký krach.

Žena mi byla jak veliký vrah,

úlisný, sladký,
od mojí matky.

Silnicí беру se bez cíle.
Děvčátko uzřím tu spanilé.
Zpívalo cestou písničku svou,
jaro jí zářilo z očí dvou,
jaro, jež v čistých očích leží,
pohyby byly pružné a svěží.
Žár jakýs nervy prochvěl temně,
stará má vášeň se vzbouřila ve mně,
s ní mstivý, dráždivý pocit
nad nevinným vším procit.
Daleko krajina byla pustá.
Děvče jsem povalil, zacpal mu ústa.
Nikdy jsem rozkoš necítil tak,
jak když hleděl jsem v zděšený zrak,
v ty oči horečné.
Jsou vůně hříchu skutečné.
Jinýma hleděl jsem očima:
Milého děvče snad v dáli má.
V etapách všech se rozvíjela
přede mnou tragédie celá.

Ta hrůza činu – jak bych řek? –
kořenila požitek.

Rád znovu prožívám den toho děje,
rozkoší nerv každý ještě se chvěje,
rozvívám možnosti, kombinuji,
zlem spáchaným se opojuji.
Ó, zlo je rozkoší, nad kterou není,
krev naši pobouří, krev naši vzpění,
opustit jenom nesmí city
půdu morality.

Zlo bez té příchuti není zlo moje,
zlo žádá, abys znal, že čin tvůj zlo je.
Nechci já morálnost ničit:
morálky proplétat, morálky šálit,
morálce blížit se, morálce vzdálit,
toť krásný program pro žití.
Ze všech mých umění zbylo mi toto.
Hra jde teď ku konci... nedbám já o to.
Génij se musil vyžiti -

3.

Zlomený kříž. Kout zapadlý je.
Nad hlavou jedle, dole sráz.
To je ta scenérie.

Hlas jeho chraplavý nějak se třás.

- - Noc jako noc a den jak den.
Mrtvý vždy vystoupí z hrobu ven.
Vystoupí ven a okolo těká.
A dole hučí řeka.

Myslím si: Pohřbil jsi. Ze země čouhá.
Noc je tak dlouhá, tak dlouhá, tak dlouhá.
Nikomu na světě nic po tom není,
že jsme my souzeni, zatraceni.
Dříve či později - kdo se klame? -
v nějaké díře doděláme.
V létě je horko, v zimě zebe.
Bloudíme volně v prostoru.
Když se tak dívám v modré nebe,
nevím, zda někdo nahoře.
Může to býti. Málo víme.
My dole ho tu nevidíme.

Noc jako noc a den jako den.
Jsem tím vším trochu unaven.
Mrtvy se šklebí z dálky na mne.
„Bratříčku, hehe, bratříčku!“
– Myslíš, žes vyhrál? To je klamné.
Počkej jen ještě chvíličku!
Chceš zase vyčítat? Není to novým.
– – Jste bídní jako já: všechno vám povím.

Byli jsme bratři: tak a tak.
On byl tak hodný a já darebák.
Nevím, jak přišlo to: nebylo nad něj.
Z očí mu zářila veškerá ctnost.
Na něho vřeleji a na mne chladněj
každý se zadíval. To budí zlost.
On doved mluvit něžně a sladce
k sousedům, tetičkám, k otci a matce,
o modrém nebíčku, o kráse květů,
o lásce veliké k celému světu,
o cestě ctnosti, jdoucí hložíím,
o velkém smilování božím,
a totéž-li z nás každý řek,
on budil lásku a já posměšek.

Nevím, jak přišlo to. Celkem vzato
nemoh jsem za to.

Snad jeho oči získávaly,
řeč jeho jasná, veselá.
Já plachý byl už co hoch malý.
Tím stal jsem se jím docela.
Ať činím já však tak či tak,
dí každý: To je darebák.
Mračí se, nejde mezi lidi.
Po darebáctví patrně slídí.

Klukovská malá rozpustilost,
nad tou se oči zamhouří.
Zde však je tichá zarputilost,
ta nejvíc lidí pobouří.

Já kolem školy chodil, kostela.
A k čemu vlastně všechno dření?
Člověk to všelijak udělá.
Dobré to přeci nikdy není!
Na svoje lože večer klesnu,
oko se tiše zavírá.
Můj bratr se mi mění ve snu
v divného, zlého upíra.
Marný je odpor, marný hněv,
saje mi krev, saje mi krev,
saje mi krev – a druhý den
malátný vstávám, unaven.
Poznámka stále ruší klid:
Moh bys si Jana za vzor vzít.

Čert nikdy nespí.

Míjela tak doba.
My jedno děvče milovali oba.
Čert nikdy nespí, jak se říká.
Měla ho ráda Veronika.
Souzeno bylo, celou bídu
že musím plně trpěti.
Já za humna si kdysi vyjdu
a zahlédnu je v objetí.
Byl letní den... šly těžké mraky.
Vítr se zdvihal v prostore.
Upřel jsem k nebi svoje zraky:
Nevím, zda někdo nahoře.
Moh ale v této chvíli číst

v mém srdci vztek a nenávist.
Mladosti moje zloba celá
do hlavy vstoupila, žilami vřela:
mladosti otrávený čas,
u lidí, u boha chlad a mráz,
pohrdá, ranící časem klatě,
ruka, jež teple nestiskla tě,
– něco se lámalo. Co do těch krámů?

Až třetí den jsem se vrátil z flámu.
Matka se ptala jizlivě:
Synáčku, ještě na živě?
Je dobré pivo „U věnce“?
A líbil j si se panence?
Vedeš to pěkně! – Otec však
děl pouze: Byl vždy darebák.

To ráno dosud ještě v mysli mám.
– – Zmateným vírem prohýřených nocí
mne jeden obraz upoutal svou mocí,
do samoty mé provázel mne sám.
Uprostřed nějak mezi bděním, snem,
zjev Veroničin stále viděl jsem.
Když mdloba víčka zavírá,
šeptám si: Zabiji upíra.
Musí být moje: tak či tak.
Jak známo, byl jsem darebák.

Do Hůrky na pouť šli jsme v neděli.

Jan s Veronikou tančil veselý.
Všichni se dívali: pěkně se točí,
sukně se mihají, v ohni jsou oči,
oba jsou ztepilí, zámožní, mladí.
Není nic na světě, co Štěstí vadí.

Dá Pánbůh, brzoučko bude z nich pár –
Stále víc pátil mne krve žár.

To bylo žertů, šuškáni a smíchu
(ó, někdy páli lidský smích
tak jako peklo, a jak hřích!).
Já zamračený seděl v tichu.

Chvíli jen...

Pak jsem se do tance dal.

Nikdo mne tehdá nepoznal.

Já, zamračený, mrzout, dareba,
jsem smál se více, než je potřeba.
Já, jindy na svém čele pouhé stíny,
jsem dováděl víc než kdokoli jiný,
mně vycházelo každou chvíli se rtů
na kopy ostrých, nehledaných žertů.

Bylo už pozdě... a hluk stále vzrůstal.

Sousedův Józka řek mi: „Tys tu zůstal?“

Jan odešel už... právě před chvílí.

– – A křičel komus: „Já že opilý?“

Dí tanečnice s tváří roztomilou:

„Šel vyprovodit nejspíš svoji milou.“

Já šel jsem rychle, rozčilen a bled.

Nikoho na cestě nevidět.

Stín nemihne se, noc je tmavá dnes.

Ti zašli jistě v nedaleký les.

Dovnitř jsem nešel už. Pomalu

vracím se domů na Skálu.

Od Hůrky cesta podél řeky úzká.

A blíže Skály hluboký je sráz.

Od dešťů půda něco málo kluzká.

Kdo spadne dolů, zlomí sobě vaz.

Myšlenky bloudí v jediném kole.
A řeka hučí dole.

Noc byla tmavá. U sta hromů!
tak asi špatně dojdou domů.
Noc tmavá... vyruší kdo stěží
na měkkém loži po lese.
A jestli s tebou milá leží,
tvrdší lože snese se.
Sedím tu tichý, sehnutý.
Má hlava horká, srdce buší,
a zdá se mi tak, na mou duši,
že nehýbou se minuty.
Broukám si..., aby tak ušel mi čas:
Kdo spadne dolů, zláme si vaz.

Noc je tak pro každého jiná.
Čert ví, kdo dělá rozdíly.
Než se mi stala tahle psina,
hvězdy se více jasnily.
Ty chvíle mýjely však strašně,
jak mrazem já se prudce chvěl.
Mé všechny bouřily se vášně,
a já je ještě probouzel.

– – Leží tam v lese? Jsou už doma? –
(I bolest něco svůdného má!)
Tak jsem tam civěl. Pojednou
stín vynoří se přede mnou.
Opět to tělem zamrazí.
Jan přichází.
Hvízdá si, lehkým krokem kráčí,
jako by ještě k tanci šel,
jako by chvíle všeho sladší
vzpomínku ještě živou měl:

před chvílí – to mne umučí –
měl Veroniku v náručí.
Maně se pěst má zavírá:
Zabiji toho upíra.

Vstoupil jsem v cestu. Něco nutí
zastavit se tu bez pohnutí.
Tak Jan mne zahléd. Šťastný sen
na tváři dosud zobrazen.
Upírá s úsměvem na mne zraky.
Bratříčku, ty jsi tady taky?
Co stojíš?! Spát tu někde chceš?
Zmohlo tě pivo? Nemůžeš?

Já pil jsem málo, chvála bohu.
Pojď, povedu tě, ještě mohu! –

Za ruku chopil mne. V tom čase
nebyl jsem špatným člověkem,
však všecka vášeň vzbouřila se
tím jeho ruky dotekem,
zloba, již rozum neukrotí!

Jediný pohyb stačil jen.
Něco tam dole zarachotí,
nižádný další slyšet sten.
Mrtvého našli třetí den.

Cesta je úzká: v chvíli rozhárané
neštěstí lehko se stane.
Je valně třeba hledět sobě cesty,
zvlášť jdeš-li od nevěsty.
Mínění všech je: je ho škoda.
Neměla odnést ho tak voda.
Čert nikdy nespí, jak se říká.

Nejtíž to nesla Veronika.

Plakala ovšem mnohou chvíli,
až jejích očí líto je mně.
Umře-li dívce její milý,
může být z toho nepříjemně.
Je-li však hezká – nu, co z toho?
Deset jich najde za jednoho.
já jsem slzel častokrát.
Říkali lidé: Měl ho přeci rád.
Docela zkažen není přec.

Pochován dávno umrlec.

Všechno se v hlavě staré mísí,
co zašlo a co bylo kdysi.

Zlá historie, prokletá,
většinou ovšem bez data.
Uvadlo něco, co snad kvetlo,
zhaslo časem nějaké světlo,
něco být mohlo, něco není.
Jisto jen, že jsme zatracení,
že ztratila nás dávno ctnost,
že teď jsme bídní, plní zrady,
a jak jsme dnes se sešli tady
jsme vyvržených společnost.
Tehdá to nebylo docela tak.
S účastí měřil mne sousedů zrak,
respekt získal náhle povinný
z velkého statku synek jediný.
Nebylo neštěstí, nebylo vin,
jako by navždy můj odstoupl stín.
Sluníčko na nebi tepleji hřeje,
děvče jde okolo – na mne se směje –
pracuji na poli – „Sílu má pravou.“
staříci zálibně kývají hlavou.

Kráčím tak po lesích, cesta se ztrácí,
vzduch voní, šumí strom, zpívají ptáci,
chvilu je plna lahody.

Užívám svojí svobody.
Upír je zabit, upíra není,
vesele světlo směje se denní,
nic nemučí, nic neděsí,
– jak smířen byl bych s nebesy!
Všechno to v hlavě mé se mísí,
zdá se jen, že to bylo kdysi,
směs bouřlivá a bezhlavá.
Jen bolest zůstává.

Určitý jediný mám sen:
Slunečný, jarní, čistý je den.
Ve vzduchu tančí zlatý prach.
Jdem s Veronikou po lukách.
Těším ji, těším, jak jen kdo by moh.
– Škoda je Jana, byl to hodný hoch.
Škoda ho věru; umřel ještě mlád.
Srdce měl zlaté. Já je musil znát!
Žijem a hynem. Svět se s námi točí;
neplač: je škoda tvých hezkých očí.
Necítíš ani, jak dnes všechno voní?
Nač na to myslit, co se stalo vloni?
Myslíš, že Jan sám moh by si to přát?
Řeknu ti něco, děvče: Mám tě rád.

My nemluvili o tom ani slovem.
Leč octli jsme se náhle před hřbitovem.
Hřbitov je pustý; neslyšet ani dech.
Bázkově rostou květy na hrobech!
ten jarní den tu není člověka.
Na soudný den se mrtvý načeká!

Kvil větru dnes tu nad ním nezavzdychá
Stáli jsme zticha.

Nejzazší hřbitova kde kout,
souzeno Janu spočinout.
Rov ještě čerstvý... drn že sotva roste.
Nad mrtvým křížek práce prosté.
Já cítil celou mladosti své zlobu
u toho hrobu.
Něco mnou pojednou počalo chvět.
Zrak náš se střet.
Nešeptá nikdo? Otrás jsem se prudce.
Není hlas známý? Chyt jsem její ruce.

Za život, otráveny zlem,
chtěl pomstít jsem se nad hrobem.
Mrtvého bludnou duši
ať naše láska ruší.
Vášnivě objal jsem ji v pase,
lehounce nazad sklonila se.

Tichá byla.
Ani se nebránila.
Celou věc lze říci několika slovy:
nevěstu ved jsem domů po bratrovi.

Jsou věci, body, na něž líp se nevzpomíná.

Mně Veronika porodila syna.
Podivný pocit tehdy ve mně vznik,
jak slaboučký jsem zaslech jeho křik,
drobounké viděl, neforemné tělo:
jak neštěstí by v dům můj přicházelo.
čem neštěstí to, nemohl jsem říci.
Vše šlo přeci dobře, nestalo se nic.
Však pocit ten byl – zpola jen tak snem –
jak mrtvý v dům by navracel se sem.

Mně nepřipadal jako vlastní syn,
půl strašidlo, půl mrtvého to stín:
rys každý tváře nový
znak podoby měl po bratrovi.
Každický týden, jak rostl hoch,
podobu větší jsem rozeznat moh.
Myšlenka ta mi otráví vzduch.
Přijdou sem známí. „Požehnej Bůh!“
Měří nás oba – snést to jen! –
„Je tuze... tobě podoben.“
A zvukem malé jistoty:
„Má oči stejné jako... ty.“
Přijde zas jiný, pohýčká robě.
„Ba, podoben je navlas... tobě.“
Chytrácky oči přimhouří
a přízvuk má, jenž pobouří.

Zlá ta shoda
bodá a bodá!

Hoch jako květ, jenž na jaře pučí,
ale ta myšlenka mučí a mučí!
A zadívám-li ženě své se v zrak,
tuším, nač myslí: Podoben mu tak!

Tlumím ten pocit: pouhý klam,
mrtvý už tři roky v hřbitově tam,
výmysl pouhý, chorobné zdání!

Je mamó namáhání.
Bodá to: mrtvý mstí se za tvou pýchu,
pokuta je to spáchaného hříchu,
pokuta za onen den...
Jak těžký sen
čas onen: týden za týdnem
jde v chodu líném, nevlídném.

Myšlenka týrá duši mou:
Je mstitel vlastní pod střechou!

Každý se diví, vida můj chlad:
„Tak hezký hoch... a nemá ho rád!“ –
A mjí léta. Běží čas.
Vždy odkryju znak nový zas.
Směje se docela jak on,
pohyby stejné, hlavy sklon,
stejně má čelo, stejný vlas,
stejně má oči, stejný hlas!
Jan zavražděný zírá z všeho.

Je krutá pomsta zabitého!
Čas mjíel tak, hoch zvolna rošt.

Janova celá minulost
šla znovu mýma před očima:
hoch stejně cítí, stejně vnímá,
stejně si hraje... hrůzou štván
dívám se často: Celý Jan!
Umí též mluvíti něžně a sladce
k sousedům, tetičkám, k otci a matce,
o modrém nebíčku, o kráse květů,
o lásce veliké k celému světu,
o cestě ctnosti, vedoucí hložíím,
o velkém smilování božíím...

Nemohu spáti: stále jen
zřím jednu noc... a jeden den!

Když zadívám se v oči svojí ženy,
hledí z nich někdo dávno zavražděný.
Každý její tah
prozradí neklid a strach.
Nějaká záhada před ní se děje,
rozumět nemůže – pouze se chvěje.

A oči hledí – snad je to klamné –
hledí kams... upřeny daleko za mne.

Život mne týrá, život se hnusí,
hoch mučí stále mne, stěny mne dusí.
Veliký, krásný statek ten
jak strašidly je obklopen,
strašidly z toho hřbitova.
– – Uprch jsem z domova.

Po světě bloudil jsem pro trochu klidu,
šťval nepokoj svůj v prostore.
Když uvážím svou celou bídu,
nevím, zda někdo nahoře.
Nikdy jsem neprosil, pot na své skrání,
nikdy jsem nežebрал o smilování!
Nikdy jsem nehrál nevinu!
Nutno-li zahynout, zahynu!
Noc jako noc... a den jako den,
jsem vsím už unaven.
Nohy jsou umdleny, tělo už chátrá.
Nač nechat smáti se šťastného bratra? –
Zlomený kříž. Kout zapadlý je.
Nad hlavou jedle. Dole sráz.
To je ta scenérie.
Kdos mih se nad srázem.
Ticho je zas.

Slepý

1.

Do temnoty, jež všechno jemu kryje,
v níž mizí čas,
jak posměch krvavý, jak ironie
zní cizí hlas.

Svět jemu vzat. Svět, který svojí vlohou
rozrušil, zved,
svět jemu vzat, na který šláp svou nohou.
Ten jeho svět!

Jak starý dynasta, jenž zbaven náhle trůnu
a vržen v mrak,
jenž nepřipraven pouze o korunu,
– též o svůj zrak! –

teď sedí, bezmocný: jsou chladny čtyry stěny
a plny muk,
a z daleka sem vniká rozvášněný
dne, noci hluk.

Otevře okno: kroky zní tam tiší;
milenců krok.
Otevře okno: výskot, hudbu slyší.
A mýjí rok.

2.

Pro něho žeň neroste, větrem hnutá,
na líše staleté.
Mák krvavý ni pyšná růže žlutá
pro něho nekvete.

Pro něho orel křídla nerozpíná
do vzduchu čistého.
Jak ireelní jakás veličina
je kosmos pro něho.

3.

Den za dnem přichází sem figurka ta planá
a plaší sny.
Den za dnem přichází v té póze Eckermanna
had úlisný, den za dnem o síle on mluví obrovité,
o božském nadání.
– – Jak Pythagoras, Mistře, verše díte,
bez psaní – –

Den za dnem slova opakuje stará,
den za dnem rozladí,
den za dnem cituje vždy Cannizara,
Miltona uvádí.

Den za dnem přijde Eckermann ten lstivý
bídneho týrati.
Jak lupič, do trosek jenž vnikl, žádostivý
poklady hledati.

4.

Ten svět tak abstraktní, a bože, ah, tak chladný,
až promrazí.
Nedělen na noci a nerozdělen na dny,
vždy stejně přechází.

Unaven myšlením a unaven už city,
jež mučí hlouběji,
má před sebou jen matný, neurčitý
svět idejí.

Svět idejí... On cítí hrot ten temně
v zlé nudě chvíl.
Jak Anteus by dotknout chtěl se země,
by nabyt sil.

Chtěl vsáti by zas harmonie tvarů
a formy skutečna.
– – On, který nucen ve svém marném žáru
hleděti do věčna!

Svět jemu vzat. Ty chladné čtyry stěny
pohřbily vzlet.
Svět jemu vzat. Dobyty, pokořený
ten jeho svět.

Myšlenky temné hlavou víří
dlouhými večery;
jak za soumraku netopýři
jdou chiméry.

Vše, co krev mohlo v minulosti vznítit,
do noci plápolá,
a iluse, jež nemoh v pouta chytit
on, živá mrtvola,

vše na posměch dnes tančí tanec divý
a drze chechtá se.
Den za dnem Eckermann jde lichotivý
a mluví o kráse.

5.

A myslí si: Té chvíle někde vzlétla
myšlenky raketa.
Tu chvíli padl úzký kroužek světla
v ta temna staletá.

A myslí si: Té chvíle duch kdes tvůrčí
se vznesl nad zemí.

A kosmem hne a cestu jemu určí
a vládne dušemi.

Proud dějin jiným obrací se směrem,
zákony etiky.

Kdes prorok přišel s novým desaterem,
světlý a veliký.

Na něco myslí... šero... vzpomíná-li

– ó, chvíle tvořivá! –

vír jeho představ matně kamsi v dáli
se rozplývá –

On není nadán pevným tvůrčím klidem
v noci, jež trvá tu.

Neumí odít v řeč, přístupnou lidem,
snů svojích podstatu.

On byl jen ten, jenž pochodeň kdys zdvihl,
již jiní uchopí.

On byl jen ten, jenž na scéně se mihl
a zajde bez stopy,

že marně rukou nervózně se chvící

proud v žití protekl,

že svoje slovo mohl kdysi říci

a že je neřekl,

do temnot vržen, marně rozpjal ruce,

by záchyt den.

Duch, který zvyká zvolna svojí muce,
je odsouzen...

6.

Než Eckermann do temnot jeho hodí
dráždivý časem svit.
Jak trosečníku na tonoucí lodi
břeh z daleka se kmit.

Břeh rýsuje se v dálce v mlze ranní,
marný a lákavý!
To tonoucímu život nezachrání,
však skon to otráví.

7.

V salónech zatím lichotky zní časté,
v lahodném švelu.
Chef-d'oeuvre, Madame, právě napsala jste –
Vy krásnou novelu –

Oh, kniha vaše před světem Čech pýcha.
Nechválím ze zvyku! –
Přesládlá slečna cituplně vzdychá:
„O, něžný lyriku!“

V tom jméno jeho padlo v řeči plané.
Puls prudčej nebije.
Což Folprecht? – Umlk. – Umřel? – Ne, můj pane
slepý je.

Přesládlá slečna vzdychá: – Je ho škoda.
Mám zájem o něho –
A s jemným taktem hostitelka podá
nekrolog živého:

– Je škoda této rozčilené hlavy,
bouřící bez mezí.

Žel, jeho talent robustní a dravý
nedospěl k synthesi.

Štval neklid jakýs dál jej neustále
vírem všech pocitů.
Svou hrivnu rozdal světu v minci malé,
a díla není tu.

K ničemu nebyla ta vloha jeho velká,
již času strhl tok – – –
S úsměvem jemným končí hostitelka
živého nekrolog.

Poklony dál zní blahovolné, časté,
v lahodném ševelu.
– Světový román, vskutku, napsala jste –
– – Vy skvostnou novelu! –
– Jsou verše vaše v temnu pruhem světla.
– A plny tragiky –
– Já vaše drama, příteli, jsem četla:
ó, jak jste veliký!

8.

Den horký je, ni mráčku není v dáli,
jenž nes by naději.
Přítel se líně na fotelu válí
a plivá vztekleji.

Cos zoufalého – zdá se – vším tu vane,
po celé redakci.
Za týden číslo vyjít má, můj pane,
a není atrakcí –

Nic, pouhé nic. Den bezútěšně pustý,
den přímo zoufalý.

Übermensch přítel, morózní a tlustý,
se vztekle převálí.

Zlá přišla doba: neúrodno, sucho.
Kéž blíž jsme potopy.

– On marně lačně nastrkával ucho
k porodům Evropy.

– Pohroma vždycky naděje zas zhroutí.
Co, k čertu, počítí?

Což musil Folprecht zrovna oslepnou ti,
což nemoh umřítí?!

Cos zoufalého horkým dnem tím vane,
a truchlo v redakci.

Nekrolog tučný býval by, můj pane.
Teď není atrakcí.

9.

Tři talenty, jež teprve se rodí,
– ustupte před zoří! –
tři talenty po hlavní třídě chodí
a vtipně hovoří.

V své hlavě nese lyrik visiony:

– funkce to odvěká –

„V mé nové knize budou nové tóny,
jež nikdo nečeká.“

„Toť věru škoda,“ soused jeho jistí,

„svou zásadu že mám:

od let jsem odvyk vůbec něco čísti,
já stačím sobě sám.“

„Ve strouze mělké těžko lovit kapry!
Ni kloudný nevím klep.

Langovi správa drama vrátila prý
a Folprecht prý je slep.“

- - „Náš mikrokosmos nebyl dosud celý,
což chyba veliká.

Na čase bylo dávno, bychom měli
slepého básníka - - „

- - „Toť věru škoda,“ soused mírně jistí,
„že málo jeho znám.

Od let jsem odvyk vůbec něco čisti;
já stačím sobě sám - - „

- - „Pan Folprecht nebyl mojí ideálem,
ač mnoho hlupců plet.

Trik v slepotě té čenichal bych málem,
by kleslý zájem zved - - „

- - Do beletrie naší náhle vpadl,
prost nebyl zcela vloh - -

- - Motivy, žebůh, Rusům drze kradl
a Hamsunovi sloh - -

Tři talenty, jež teprve se rodí,
ustupte před zoří! -

tři talenty po hlavní třídě chodí
a vtipně hovoří.

10.

Krok ženy zní teď - Folprecht zná ho - síní.
Zjev její vytuší.

Krok ženy tolik nervózním ho činí
a rozruší -

Jaký má výraz asi na své tváři?
Kdybych moh viděti!

Je na ní nuda... či v ní úsměv září?
Krok zní tak trpce ti!

Tón hlasu, akcent, argumenty řeči,
ni výlev nadšený,
nic kromě očí jeho nepřesvědčí,
a ty jsou zastřeny.

Na tisíc zrad mu fantasie kreslí,
nejhorších tisíc zrad.
Ďáblové všichni nejhorší sem snesli,
by mohli se mu smát.

Svět jemu vzat; i ona jemu vzata
a víc než svět!
Ah, moci jednou – oh, ta noc kol klatá –
v oči se zahledět!

Tón hlasu, akcent, argumenty řeči
ni výlev nadšený,
nic kromě očí jeho nepřesvědčí,
a ty jsou zastřeny.

Ne, pro něho svou náruč nerozpíná,
za živa mrtvého.
– Jak ireelní jakás veličina
je žena pro něho.

Pěst zaťal. Hle, zde figurka ta planá,
jež plaší sny.
– Zas přichází v té póze Eckermanna
had úlisný.

11.

Ten neklid šťve ho všemi jeho city.
Hladina vzbouřena.

Zní Šelest, šramot vedle neurčitý.
Co vše to znamená?

Krok ženy dneska síní ani nezní,
jen šelest vedle tam.
S ní trapno je, však trapněji mu bez ní.
Je opuštěn a sám.

Sám s přízraky je zlobnými; čas míjí.
A přeci nemá klid.
Nějaký ševel teskných preludií.
Prokletý cit!

Spiklenci jak by tam se umlouvali
o jeho zabití.
Ó, kdyby smrt už z milosti mu dali:
jak chtěl by umřít!

- „Kdož mohl tušit“ - něžný hlas tu uváz.
„A žil jen pro lidi!“ -
- „Oh, tolik krásy, milostivá, u vás.
A on ji nevidí!“

- - „Co může pro mne život ještě chovat?
Vše už je dožito.
Hle! Slepého zde věčně ošetřovat!“ -
- „Což býti musí to?“ -

- - „Myslíte? Sama časem jsem se ptala.
Leč schází odvaha!“
- „Kdybyste los svůj k jeho připoutala,
co mu to pomáhá?

K umění nes se život jeho celý
a touhy rozpjaté.
Kdybyste život svůj mu dala (lze-li),
oči mu nedáte!“ -

Spiklenci jak by tam se umlouvali.

Oh, žádný den!

Pro odumření nejsa ještě zralý
je odsouzen!

Duch, který tvůrčí před sebou má roky,
nečinně civí zde.

Krev bouří se. Slyš zřetelné teď kroky.
Eckermann jde

o síle ducha mluvit obrovitě,

o božském nadání.

– Jak Pythagoras, Mistře, verše díte,
bez psaní –

12.

Tak sedí tady, obklopený zradou,
dynasta svržený.

Kol něho léčky záhadné se kladou.

A oči zastřeny.

Krev do tváře mu tajná bázeň vhání
pro krutou pohanu.

Andělů sedm po straně ho chrání,
vsak tisíc satanů.

Léčky se kladou. Z které přijde strany
mu rána poslední?

A má se poddat tíše, bez obrany
svých smutných dní?

Msty truchlý květ mu v srdci zvolna vzrůstá,
podivný květ.

Na rty se dere blasfémie pustá.

– Ty, ó buď klet! –

Ó, je-li někdo, kdo je vyšší lidí,
on jemu vymkne se.
A je-li někdo, kdo náš osud řídí,
jho jeho setřese!

Do tváře vmetne výkřik nepokorný,
bez bázně před smrtí.
On, bídný buřič, sražený, však vzdorný,
naposled rozdrtí!

13.

Pochyby hořké, staré jeho známé
na něho útočí.
Což jeho žena?! Podvádí ho? Klame?
Hledět jí do očí!

Pochyby hořké stále nové rodí,
a sílu podvrátí.
Eckermann, ano, proč sem stále chodí
svou lekci říkati?

Ty pochyby ho mučí dál a dráždí,
a chimér zjev.
Ty pochyby ho vysilují, vraždí.
Sají mu krev!

Vztek cítí jen, vztek srdcem jeho zpívá.
– Jak ujít komice? –
Zabránit? Nelze. Co mu tedy zbývá?
– Pomstít se.

14.

V hasnoucím ohni ještě jiskry blýskly
v okamžik ten.

Dvě ruce hrdlo Eckermanna stiskly,
když přišel druhý den.

To hrdlo stiskly vášnivě a prudce,
než dozněl hlasu zvuk.

Dvě ubohé a zoufalé dvě ruce,
prošedší peklem muk.

Dvě ruce, které bídu celou mstily,
dvě ruce rebela,
dvě ruce hrdlo ono zaškrtily.
Duše se nechvěla.

Podlaha síně náhle zaduněla
mrtvoly nárazem.
Slepý stál vzpřímen, nepohnutý zcela,
s klidným svým výrazem!

15.

Efekty světla končí vždycky tmami.
A marno pouta roztlouci.
Jen svátý Duch se vznáší nad vodami,
kde zhynul tonoucí.

Den čtyřicátý holubice letí
s poselstvím z daleka.
Na arše nikdo z Noemových dětí
nečeká –

Viktor Dyk
Buřiči

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 3. 6. 2013